



LYGIŲ GALIMYBIŲ PRINCIPŲ REALIZAVIMAS NEJGALIŲJŲ UŽIMTUMO KOKYBĖS GERINIMUI LIETUVOJE

Tatjana Bilevičienė
Mykolo Romerio universitetas, Lietuva
tbilev@mruni.eu

Tikslas – Išnagrinėti lygių galimybių principo taikymą neįgaliesiems ir šio principo realizavimą neįgaliųjų užimtumo kokybės gerinimui Lietuvoje.

Metodologija – Dokumentų analizės metodas taikytas išnagrinėti neįgaliųjų lygias teises ir užimtumo galimybes reglamentuojančius teisės aktus. Lyginamuoju metodu analizuojami neįgaliųjų užimtumo rodikliai ir užimtumo kokybės rodykliai. Statistiniai metodai taikomi rodiklių statistinei analizei.

Rezultatai – Socialinė žmogaus raida grindžiama *produktyvumo, lygybės, didesnių galimybių suteikimo* bei *tolydumo* principais. Lygių galimybių užtikrinimas yra vienas iš esminių demokratinės visuomenės tikslų. Diskriminacijos formų panaikinimas yra būtina ir esminė sąlyga, užtikrinanti kiekvieno žmogaus teises ir asmeninę gerovę. Lygybės principas grindžiamas lygiomis teisėmis, atsakomybe bei galimybėmis visose gyvenimo srityse. Madrido deklaracija įtvirtino šiuolaikinį požiūrį į neįgaliuosius ir pateikė siūlymus jų gyvenimui gerinti. Šis požiūris neįgalųjį pripažino lygiateisiu visuomenės nariu, tik turinčiu specialiųjų poreikius. Tai reiškia, kad visuomenė nuo užuojautos pereina prie neįgaliųjų praktinės socialinės integracijos. ES įsipareigojimai neįgaliesiems piliečiams įgyvendinami vadovaujantis požiūriu į negalią, grįstu ne pasyvios pagalbos koncepcija, o integracijos idėja ir aktyviu dalyvavimu ekonominiame ir socialiniame gyvenime. Daugumoje pasaulio šalių oficiali neįgaliųjų užimtumo politika apima integraciją į darbo rinką, lygybę, priklausomybės nuo pašalpos mažinimą. Tačiau dažnai užimtumas matuojamas tik kiekybiniais rodikliais. Tačiau ekonominė ir socialinė politika pasireiškia per užimtumo kokybę, tai platesnis ekonomikos rodiklis negu nedarbo lygis. Straipsnyje nagrinėjamas lygių galimybių principo realizavimas neįgaliųjų užimtumui, norint pagerinti užimtumo kokybę.



Tyrimo ribotumas – Tyrime tik iš dalies nagrinėjami problemos teisiniai aspektai. Pagrindinis dėmėsis skiriamas lygių galimybių principo realizavimo socialiniam aspektui. Kaip pavyzdys, analizuojama Lietuvos teisinė bazė ir Lietuvos socialinė ir užimtumo statistika.

Praktinė reikšmė – ES ir Lietuvos užimtumo politika orientuota į socialiai pažeidžiamiausių grupių (pvz., neįgaliųjų) problemų sprendimą ir užimtumo tarnybų paslaugų kokybės prieinamumo didinimą bei glaudesnio bendradarbiavimo su darbdaviais ir socialiniais partneriais plėtrą. Todėl labai svarbu nustatyti rodiklius, kurie suteiktų galimybę palyginti kiekybinius ir kokybinius užimtumo politikos rezultatus.

Originalumas/Vertingumas – Priimta 2000 m. Europos Tarybos įdarbinimo direktyva 2000/78/EB nustatė vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus bei atsakomybę už bet kokią tiesioginę ar netiesioginę diskriminaciją darbo rinkoje dėl religijos ar įsitikinimų, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos. Tačiau mokslininkai, dažnai analizuojant lyčių lygybės darbo rinkoje problemas, retai ir paviršutiniškai nagrinėja neįgaliųjų diskriminaciją ir galimybes darbo rinkoje, dažniausiai dėmėsis skiriamas tik neįgaliųjų socialinei integracijai. Atliktas tyrimas nagrinėja neįgaliųjų aktyvaus užimtumo skatinimą, taikant lygių galimybių principą.

Raktiniai žodžiai: neįgalieji, lygių galimybių principas, užimtumo kokybė.

Tyrimo tipas: tyrimo pristatymas, atvejo analizė, literatūros apžvalga.